Lostriţa

NICĂIERI DIAVOLUL CU TOATĂ puiţa şi nagodele lui nu se ascunde mai bine ca în ape. Dracul de baltă, se ştie, este nelipsit dintre oameni şi cel mai amăgitor. Ia felurite chipuri: de la luminiţa care pâlpâie în beznele nopţii şi trage pe călătorul rătăcit la adânc, până la fata şuie care se scaldă în vultori şi nu-i decât o ştimă vicleană, cursă pusă flăcăilor neştiutori ca să-i înece.

Pe Bistriţa, Necuratul rânduise de multă vreme o nagodă cu înfăţişarea de lostriţă. De sus de la izvoare şi până dincolo de Piatra, peştele naibei se arăta când la bulboane, când la şuvoaie, cu cap bucălat de somn, trup şui de şalău şi piele pestriţată auriu, cu bobiţe roşii-ruginii, ca a păstrăvului.

După prubuluiala vânătorilor de peşte, ar fi ca la doi coţi de lungă şi ar cântări cu tot dinadinsul dincolo de douăsprezece ocale. Alteori însă, când vrea să înşele cu tot dinadinsul pe cel pe care şi-a pus ochii, creşte de trei ori pe atât şi îşi schimbă arătarea. Iese şi se întinde, moale, la râniş. De departe, ai zice că e o domniţă lungită la soare pe plaja de nisip argintiu.

Lostriţa vrăjită a ademenit multă lume. Pescari iscusiţi i-au întins mrejele, dar au căzut ei în mrejele fermecătoare, ca să se ducă pentru totdeauna la fund. A tras în capcană copii neştiutori, copilandri furaţi de strălucirea ei, flăcăi tulburaţi şi duşi în ispite de frumuseţea-i fără împotrivire. N-a fost an să nu-şi ia, acolo, în genună, dajdia ei, unul sau doi inşi scoşi din minţi.

De la o vreme, oamenii au început să-şi dea seama de primejdie şi să se păzească. Când zăreau lostriţa fulgerând ca o sabie care taie apele în sus şi în jos, întorceau capul şi fugeau. Cei de pe plută, când o vedeau luând ş*u*voaiele în lung şi călătorind alături de ei, nu ştiau cum să cârm*e*ască şi să se abată din calea năzdrăvanei. Era prădalnică! Hulpavă de peşte, pe care-l înghiţea cu nemiluita. Dar mai ales nesătulă de carne de om, cărei ajunsese să-i ducă dorul şi flămândă, se făcea din ce în ce mai îndrăzneaţă, mai frumoasă, mai ademenitoare. Dar şi lumea din ce în ce mai învegheată. Căci acum lostriţa era vestită. O cunoşteau toţi şi se fereau.

Dintre rândurile de copilandri care crescuseră flăcăi, alergând cu undiţele pe urmele lostriţei, unii pieriseră înecaţi, cei mai mulţi, temători, se lăsaseră. Numai Aliman, singur, îi rămăsese credincios. Mereu îi întindea cârlige cu tot soiul de nade gustoase, mai ales păstrăvi vii, şi nu pierduse nădejdea că o dată şi-odată o să-i cază în mâini. El nu credea în basme bune pentru copii. Râdea când i se povestea de ştime schimbate în lostriţe, ori de naiba prefăcut în peşte. Şi flăcăul prigonea neobosit *fiara apelor, c*are parcă fugea de el.

*"*Dacă are ea vrăjile ei, apoi le am şi eu pe ale mele,*"* glumea pornind iar la vânat. Zvârlind de atâţia ani undiţa şi aşezând cârlige, i se arătase şi lui de câteva ori vestita lostriţă, nălucind prin bulboane, mlădie şi întru totul minunată, ca un peşte din poveste. Dar totuşi peşte adevărat.

Acum, când a ajuns flăcău voinic şi a deprins toate vicleşugurile sălbăticiunilor, a izbutit s-o prindă odată în undiţă. Numai o clipă! Când, cu inima bătând nebuneşte, se arcui s-o tragă afară, lostriţa scăpă şi se duse cu nadă cu tot. Prin câte trecuse desprinsese şi ea uneltele oamenilor şi învăţase să scape de ele. Aşa se mângâia Aliman, istorisind păţania. Asta era pe la începutul primăverii. Pe la mijlocul verii a ochit-o din nou şi a încolţit-o într-un cot cu apa scăzută numai până la glezne. Plecându-se repede deasupra ei, a înhăţat-o în braţe. Dar sălbăticiunea a zvâcnit o dată cu putere, l-a plesnit cu coada peste obraz şi i-a scăpat din mâini ca o săgeată licătoare, cum îi scăpa duminica câte o zvârlugă de fată la horă. Doar că n-a auzit-o şi pe ea hohotind. Flăcăul a rămas multă vreme acolo buimac, cu gura căscată, şi de atunci nu i-a mai ieşit din carnea braţelor o dezmierdare, ca un gust de departe al lostriţei. Îi simţea mereu povara şi forma în mâinile nedibace şi în sufletul tulburat.

Aliman era frumos şi voinic. Nu ştia de frica nimănui. Cu atât mai puţin de a celor nevăzute şi neştiute. Bistriţa pentru el nu mai avea taine şi ţinea la adânc ca o vidră. S-a jurat să prindă lostriţa vie şi nu şi-a mai îngăduit zi-noapte hodină. De dincolo de Toance, mai până-n Siret şi-napoi, el vămuia apele, prefira vârtejurile, cerceta scorburile, ca un nebun. Alerga, mânca, dormea, trăia numai pe prunduri şi în apă.

Toţi vedeau şi îi băteau capul că-l vrăjise lostriţa blestemată şi curând are să-i facă de petrecanie. El nu mai râdea ca altădată. Punea capul în piept îndârjit şi pleca fără să mai asculte.

De multe ori a fost gata să se înece. Dar niciodată din pricina lostriţei. Ci în alte împrejurări. Aşa, odată, când a sărit să scape nişte plutaşi din fierbătorile râului. Altădată, pentru o undiţă furată de ape. De câteva ori a ieşit abia răsuflând, strâns de gât de braţele unor copii căzuţi în adânc. De curând, vrând să scoată un cal apucat în volbura talazurilor, abia a ieşit din şuvoaie pe o plavie unde a stat leşinat vreme *îndelungă. Nici nu ştia cum şi* cine îl trage cu viaţă în genunile fără fund.

Dimpotrivă, când i se arăta lostriţa îi mergea bine şi avea spor. Atunci prindea cu uşurinţă peşte mult şi apele i se supuneau ascultătoare, purtându-l lesnicioase încotro dorea.

Dar lostriţa se ivea din ce în ce mai rar. Pe urmă, spre sfârşitul verii, a pierit....Flăcăul, de atâta zbucium şi alergătură se topea. S-ar fi zis de ciudă, dacă nu de dor. Bătea singur prundurile pustii bântuite de t*oamna ce se lăsa timpurie. Ape* veneau năboi tot mai negre şi mai umflate, potmolind reniile senine unde ieşeau vietăţile la lumină. Acum toate se ascunseseră şi amorţeau în adânc.

Pe urmă, o iarnă grea afară din cale tăbăr*î* peste valea ferecată în gheţuri şi zăpezi. Trebuia să pui urechea pe ţeasta groasă de cremene verde a gheţei, care, ca o lespede de mormânt, sugruma Bistriţa, ca să auzi ici-colo un gâlgâit sur şi depărtat, semn că râul trăieşte.

Aliman a tânjit, aproape a bolit tot timpul. Parcă intrase în el somnul iernii. Numai la gândul lostriţei mai învia. Atunci lua toporul şi spărgea de-a lungul bulboanelor copci şi răsuflători, ca să mai trimită puţin văzduh peştilor, care altfel mor acolo dedesubt, înăbuşiţi.

Uneori flăcăii şi fetele izbuteau să-l ia cu sila pe la şezători şi furcării. Şedea însă posomorât. Nu se dezmorţea decât când începeau poveştile cu lostriţa fermecată. Asculta

lacom isprăvile ei şi zâmbea. Descosea îndelung pe toţi cărora se arătase. Iscodea despre vrăjile şi vrăjitorii cu puteri asupra apelor şi peştilor, şi apoi rămânea cu minţile aiurea.

Până *când*, în sfârşit, a dat Dumnezeu de-a venit şi primăvara. Bistriţa şi-a sfărâmat cătuşele şi apele au năboit furioase spre vechea lor slobozenie. Valea s-a umplut cu urlet, cu vuiete şi bubuituri ca de cumplită bătălie. În fiecare zi treceau vârtejuri duse de nahlapi, buşteni răzleţi, sfărâmături de plute, vite vii ori înecate. Oamenii se aţinteau cârduri să scape din valuri şi să tragă la câte puteau ajunge cu cângile.

Încetul cu încetul, s-au potolit mâniile şi apele s-au aşezat în matcă. Păstrăvii ageri au început să se iţească, urmăriţi de lostriţe flămânde, fulgerând după ei.

Numai lostriţa cea mare nu se arăta. O izbise vreun sloi sau vreun buştean repezit pe neaşteptate de valuri? O târâse năprasnica viitură pe alte meleaguri? Se strămutase în genuni mai avute în peşte? Aliman a căutat-o îngrijorat multă vreme. Pe la Paşti iat-o că s-a ivit. Mai mândră, mai vicleană, unduind trupul cu ispite femeieşti în el. Inima lui Aliman a început iar să bată ageră. Roşeaţa i-a venit în obraji. Şi bărbăţia, îndrăzneala lui de altădată s-au dovedit în tot soiul de isprăvi de necrezut, biruind fără greutate puterile Bistriţei furioase. Mereu şi din toate încercările ieşea cu izbândă şi se întorcea nevătămat...Pescuitul lui era un ne*î*ntrerupt noroc. Pleca într-o doară să prinză cu mâna pe sub pietre câţiva păstrăvi pentru o gustare şi se întorcea îndată cu dăsaga doldora.

Numai de lostriţa râvnită, care acum îl juca şi îl înfrunta pe faţă, nu se mai putea atinge, şi îi simţea mereu dulcea ei greutate în braţele-i pline de amintirea ei.

Povăţuit de nişte cojani urcaţi cu carele de lemne, a împletit din nuiele un fel de coteţe, ca nişte cuşti, pe care le-a ascuns ici-colo în apele limanurilor, unde ştia că trage sălbăticiunea, după ce le-a umplut cu păstrăvi vii... Lăsa numai o portiţă ca o pâlnie pe unde să pătrundă lostriţa, dar pe unde să nu mai poată ieşi. La altele iscodise câte o clapă, care să se deschidă numai pe dinafară şi să se închidă îndată ce vânatul a pătruns înăuntru. Toate, zadarnice. Muntenii râdeau de coliviile lui în care vrea să prinză apele. Capcane pentru peştii proşti de baltă. Atât numai că dimineaţa găsea momelile mâncate şi gratiile rupte ca de o mână. Aliman s-a luat de gânduri şi a început să se încredinţeze că nu este lucru curat. Şi iar a pornit să tânjească.

Într-o zi s-a hotărât. A plecat în sus, la un sat sălbatic de pe Neagra. Auzise el că acolo e un vraci bătrân, mare descântător de peşti; un fel de stăpân al apelor. A urcat cale de o zi şi a ajuns noaptea târziu. A nimerit casa, a bătut şi s-a rugat de găzduire. Vrăjitorul l-a primit şi l-a oprit de a rămas chiar la el câteva zile. Ce i-o fi spus, ce l-a învăţat, cum l-a descântat, nu se ştie.

Aliman s-a întors acasă cu o lostriţă lucrată din lemn, aidoma de şuie şi frumoasă ca cea de pe Bistriţa. Vopsită la fel cu aur şi argint şi stropită cu picăţele galbene ruginii. Era alcătuită din două jumătăţi care se îmbucau una-n*tr*-alta, cu scoabe. În mijlocul gol al închipuirii, după ce a frecat-o peste tot cu lapţi de lostriţă şi buruieni de apă, a ascuns un alt peştişor mai mic, tăiat dintr-un corn de cerb ca să-i dea cumpăneală în apă şi s-o cârmuiască. Toate au fost vrăjite, descântate şi afierosite după străvechi noime şi îndreptare ale magiei pierdute şi uitate de ceilalţi. Şi într-un miez de noapte cu luna în pătrar poleind trupul flăcăului, Aliman a intrat în mijlocul râului cu peştele vrăjit în mână, a spus încet descântecul

învăţat pe de rost, în care se lepăda de lumea lui Dumnezeu, şi a dat drumul păpuşii cu chip de lostriţă. Apele au primit-o şi parcă au săltat, purtând-o supuse. Omul s-a dus, după povaţă, şi s-a culcat. Ca niciodată, a dormit adânc şi liniştit până a doua zi la prânz, când l-au trezit oamenii. Plouase sus la munte şi Bistriţa venise sodom din mal în mal, cărând sfărâmături de sate la vale, cu case, oameni şi vite. Trebuia să s*ară şi el, cel mai cutezător şi* mai priceput, să dea ajutor.

Când a sosit Aliman nu se mai putea face nimic. Trecuseră toate ca nălucile, cu hăituri jalnice acoperite de tumultul nahlapilor, şi se pierduseră departe. Numai o sfărâmătură de plută se zărea în sus învârtindu-se năucă în volbura apelor, care o repezeau la vale, aci o ţineau iar în loc şi o întorceau în ochiurile uriaşe cu miezuri de sorb. Pe ea o făptură omenească abia se mai ţinea cu amândouă mâinile pe o rămăşiţă de cârmă. Aliman se pregătea să intre voiniceşte în valuri şi s-o aştepte la loc prielnic, cu cangea în mână, când pluta se smulse din fierbătoare şi veni cât ai clipi la mal, sub picioarele lui. Dintre sfărâmături el scoase în braţe o fată, singura vieţuitoare care nu fusese smulsă de apele hrăpăreţe. Era leşinată. Flăcăul o întinse pe iarbă, o frecă pe inimă, îi apăsă coşul pieptului, aşa cum se dă ajutor înecaţilor. Fata îşi veni numaidecât în fire. Nu înghiţise deloc apă. A zâmbit izbăvitorului ei, s-a uitat speriată la lumea adunată şi a cerut mâncare. Oamenii vedeau cu uimire cum se zbicesc repede straiele pe ea, iia, fota, opincile, ca şi când n-ar fi fost udă niciodată. Au mai băgat de seamă că are părul despletit pe umeri ca nişte şuvoaie plăviţe resfirate pe o stană albă. Ochii, de chihlimbar verde-aurii cu stârlici albaştri, erau mari, rotunzi, dar reci ca de sticlă. Şi dinţii, când i-a înfipt într-o coajă de pâine întinsă de Aliman, s-au descoperit albi, dar ascuţiţi ca la fiare.

Fata sta liniştită. Dar Aliman n-a lăsat-o mult acolo. A luat-o grabnic la el acasă, unde a ascuns-o de ochi străini. Şi s-a încins între ei o dragoste cum nu se mai pomenise pe meleagurile acelea. Parcă fuseseră făcuţi şi adunaţi înadins unul pe potriva celuilalt. Era frumoasă, cu chipul poate cam bucălat, şuie, cu trupul lung, mlădios şi despicătura coapselor sus ca la buni înotători.

Flăcăul uitase dintr-o dată de lostriţă şi de vrăji. Ţinea fata în braţe, şi dulcea ei povară împlinea tot ce râvnise şi jinduise nebuneşte până atunci. Ziua stăteau închişi în casă ori umblau alintaţi prin păduri. Noaptea ieşeau la Bistriţă, ţinându-se după gât. Se scăldau cu nesaţ, goi amândoi, până îi prindea zorii. Apele se făceau pe rând de aur, de argint şi apoi albastre, învăluindu-i tăinuitoare. Când unda ajungea ca om*azul, ei ieşeau şi se îmbrăcau.* Vânau păstrăvi şi îi mâncau acolo, fripţi la foc de brad, cum îi plăcea fetei.

Au trecut câteva săptămâni. Satul bâzâia de zvonuri ca un roi întărâtat. Precum că fata ar suge sângele flăcăului ca o strigoaică. Dar Aliman era mai sănătos, mai voinic, mai frumos şi mai bun cum nu fusese niciodată. Şi nu le păsa de nimic.

Lostriţa, după spusele lumii, se ivise iară. Acum nu se mai ascundea. Plutea în văzul tuturor de-a lungul apei...Numai flăcăul nu se sinchisea dacă e cea din lemn sau cea adevărată. Ieşise din minte trecutul întreg şi vremea trecea ameţitoare, ca o Bistriţă umflată de fericiri...

De la un timp, dezmeticit puţin, flăcăul, ca să-şi statornicească norocul, a început să se gândească la rânduielile trebuitoare, nuntă, cununie, şi i-a s*pus* fetei. Ea a hohotit

nebuneşte, luându-l de gât. Ea ştia de ibovnic şi de dragoste, nu-i ardea nici de popă, nici de biserică. Nu pentru asta venise ea pe lume.

Era sălbatecă. Cu multe ascunzişuri şi taine, şi totuşi, nu ştia nici cum o cheamă, îi dase de la el numele Ileana.

Dar toate trebuie să aibă un isprăvit. Pe la mijlocul verii s-au trezit buzna peste ei cu o femeie voinică, iute şi sturlubatică, aşijderi apelor după ploaie. Despărţindu-i cu asprime, ea prinse fata de braţ, ocărând-o mânioasă. Era mama Ilenei, care după multe cercetări îi aflase culcuşul. Venea de sus, de departe, de la izvoarele Bistriţei aurii, unde spunea că-şi are rosturile. Cunosc toţi ocina veche a Bistricencei... şi, smucind fata, o certă oţărâtă cum putuse ea să-şi uite de părinţi, să se lapede de surori, să-şi părăsească avuţiile ca să se lipească fără ruşine de sărăcia şi neamul prost al oamenilor de aici. Fata se împotrivi zadarnic. Maică-sa îi şopti în ureche nişte vorbe care parcă o adormiră. Aliman, dat la o parte cu mâna, sta prostit, gol de puteri ca o armă descărcată şi până să-şi vină în fire, femeia cu prada era departe. Până târziu, toamna, Aliman a bătut izvoarele tuturor Bistriţelor, fără folos. Nimeni nu cunoştea, nici măcar n-auzise de Bistriceanca ori fata ei şi nici de sălaşurile lor. Numai un moşneag trecut de suta de ani îşi mai amintea de ele. Era copil când satul le alungase cu pietre şi le dase foc casei pentru multe blestemăţii şi răutăţi ce săvârşeau cu ajutorul Satanei.

A căutat apoi pe vraciul care-l descântase. Nu l-a mai găsit nici pe ăsta. Plecase dincolo, peste munte, la nişte neamuri.

Flăcăul s-a întors şi s-a închis în el şi în casă. Ajunsese nevolnic şi moale ca o cârpă. Făceau toţi din el ce vreau. Nu se mai împotrivea la nimic.

Curând l-a ochit o fată mai îndrăzneaţă şi l-a îmbrobodit uşor, şi se logodiseră, ca să-l lege de-a binelea. Aliman se lăsa, plecat de pe lumea asta. Nu mai intra în pădure după vânat, nu mai cobora la apele Bistriţei. Uitase parcă de lostriţă, de undiţe, de căprioare. Se însura numai fiindcă nu mai avea voinţă să se împotrivească nici unei biete fete, care în ochii lui era mai puţin decât o gânganie, şi orice îi era totuna.

Nunta s-a hotărât în gura postului, la Filipi. Noaptea plouase potop la munte şi negureala stăruia încă. Dar la vale era cald şi senin ca vara. În curţile nunului, mesele întinse vuiau de râsete şi de voie bună. Mirii veniseră de la biserică şi se aşezaseră între cei doi nuni. Fata, veselă şi mândră. Aliman, tulburat visase în ajun că se însurase cu lostriţa şi-l cununa bătrânul vrăjitor. Ea sta dreaptă lângă el, înălţată pe coada ca două pulpe gata să se despice, şi-şi rezema capul bucălat de al lui. Rachiul curgea gârlă. Secărica alerga din mână în mână cu ulcica. Toţi, bucuroşi, închinau lui Aliman, care ciocnea cu oricine, fără potrivire, şi da de duşcă.

Pe la jumătatea praznicului sosi în goană un băieţaş, cu vestea că lostriţa vrăjită s-a arătat iarăşi. E aici aproape, ieşită la liman sub coasta iadului, unde st*ă* lungită la soare, ca o domniţă. Parcă doarme. Numai bate uşor din coadă, ca şi cum s-ar apăra de musculiţe. E mai mare şi mai frumoasă ca până acum. Aliman, buimac de băutură, cum auzi de lostriţă, s-a deşteptat ca dintr-un somn adânc şi a sărit smintit dintre oaspeţi, strigând: „Azi nu mai scapă! O mănânc de nunta mea!” şi a alergat nebun spre râu.

S-auzea din ce în ce hreamăt mare, cu larmă asurzitoare şi muget cumplit. Valea iar detuna înspăimântată, ca în toiul unei bătălii. Apele veneau cu nahlapi săltaţi ca bivolii, unii peste alţii, şi lumea privea îngrozită. Numai Aliman nu vedea, n-auzea. Alerga mereu înaintea năboiului, cu o ceată de nuntaşi speriaţi după el. Şi iar simţea deşteptată în carnea braţelor dulceaţa unei poveri neuitate. Când sosi în locul de care povestise băiatul, lostriţa era acolo. Ea se-ntoarse deodată nălucitoare, cu capul ţintă la Aliman. Stătu aşa o clipă plină. Apoi porni, fulgerând apele, spre el. Omul încremeni. Dar, numaidecât, cu chipul luminat de o bucurie nefirească, chiui, strigând cât să înăbuşe huietul: ”Iată, *vin!...” şi, smucindu-se din* mâinile a trei oameni, sări în mijlocul Bistriţei, cu braţele întinse spre lostriţă.

Viitura, tunând vijelioasă, îl ajunse. Nahlapii trecură cu buşteni, acoperişuri de case şi punţi peste capul lui. El a mai ieşit o dată. Ţinea lostriţa şi, ameţit de izbitura apelor se căznea s-o apere, adăpostind-o ca pe un copil cu braţele. Apoi s-a cufundat în valurile care, bolborosind mânioase, s-au pecetluit deasupra lui pentru totdeauna.

Dar povestea lui Aliman a rămas vie şi mereu mlădioa*să. Creşte şi se împodobeşte an* de an cu noi ad*a*use şi alte scornituri după închipuirile oamenilor, jinduiţi de întâmplări dincolo de fire.

Ea colindă în sus şi-n jos malurile Bistriţei. Urcă o dată cu cărăuşii, coboară cu plutaşii, stă cu copiii... Dar se mişcă necontenit alături şi în rând cu lostriţa fabuloasă, care nu-şi găseşte astâmpăr, când fulgerând ca o sabie bulboanele, când odihnindu--se pe plavii, cu trup de ibovnică la soare în calea flăcăilor aprinşi şi fără minte.